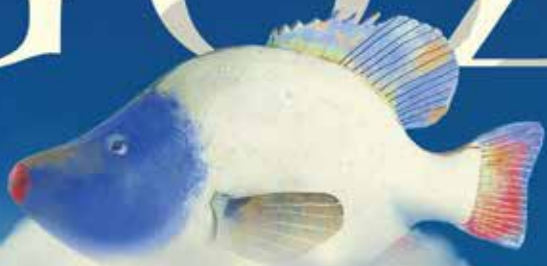

GÖZ

ve

SÖZ

CAN GÖKNİL

CAN GÖKNİL
GÖZ VE SÖZ
RESİMDE ÖYKÜ, ÖYKÜDE RESİM

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2016

2. basım: Ekim 2016, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Faruk Duman

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar, Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaası

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16, Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3259-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732591

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CAN GÖKNİL
GÖZ VE SÖZ
RESİMDE ÖYKÜ, ÖYKÜDE RESİM

ÖYKÜ

♥can

Can Göknil'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gölge Renkli mi?, 2007

Deniz Kokusu, 2012

CAN GÖKNİL, 1945'te Ankara'da doğdu. 1968'de ABD'de Knox College Resim Bölümü'nden mezun oldu. 1969'da City College of New York'ta Resim Ana Sanat Dalı'nda yüksek lisans yaptı. Sanatçının Londra'da Victoria&Albert Müzesi'nde, San Marino'da Modern Sanat Müzesi'nde, Tokyo'da Cihiro Müzesi'nde, New York'ta Schenectady Müzesi ve Türk Evi'nde, Bulgaristan'da Gabrovo Mizah Müzesi'nde ve ülkemizde çeşitli koleksiyonlarda yapıtları bulunmaktadır. 1971'den günümüze dek Boston MIT, New York'ta First National City Bank, Lynn Kottler ve Total Media galerilerinde; ülkemizde Amerikan Kültür Merkezi, Lebriz, Urart, Kile, Artisan, PG Art, Yapı Kredi Kâzım Taşkent ve Milli Reasürans sanat galerilerinde kişisel sergiler düzenledi ve çeşitli karma sergilere katıldı. 1984-1988 yılları arasında suluboya çalışmalarını "4 Kadın Sanatçı" adı altında Amerika ve Kanada'nın çeşitli kentlerinde sergiledi. 1999'da Gabrovo Bienali'nin birincilik ödülü Altın Esop, Can Göknil'e verildi. *Sözle Göz Kardeşliği* kitabındaki çalışmaları 2003'te Tokyo'da Cihiro Müzesi'nde, 2004'te ise Washington DC'de National Museum of Women in the Arts'ta düzenlenen sergilere davet edildi. 2005'te Victoria & Albert Müzesi koleksiyonuna kabul edildi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdüren sanatçının *Gölgem Renkli mi?* (2007) ve *Deniz Kokusu* (2012) adlı kitabının yanı sıra çocuklar için yazıp resimlediği *Gökyüzü Sirkisi*, *Gülfıdan Çiftlikte*, *Arkadaşlarım* ve *Deniz Masalı* gibi pek çok eseri var. Göknil'in kitapları İngilizce, Fransızca, Almanca, Hollandaca, Arapça, Macarca, ve İtalyanca gibi farklı dillerde yayımlandı.

www.cangoknil.com

Şair ve yazar arkadaşım, Güven Turan, 1-30 Kasım 2002 tarihli Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde açtığım kişisel sergimin katalog yazısında sanatımı "Söz ve Göz Kardeşliği" diye tanımlamıştı.

Recep'e

“Ben bir öykü öğrencisiyim.”

C.G.

İçindekiler

Çipura	17
Abisini Kaybeden Adam	23
Van Der Fak	27
Babamın Apalak Göbeği	33
Belki Portakal, Belki de Potkal	37
Derya Dervişleri	43
Uçtu Uçtu Kuş Uçtu	51
Kıyı Kuşları	57
Fermuar	61
Kuyu Mektupları	65
Zamazingo	69
Fasit	75
Uzak Yakınlaşırsa	81
Miçonun Seyir Defteri	85

ÇİPURA

Ekimdi ama çok geçmemişti. Alacakaranlık pembe-ye çalarken Kıyı Kafe’de şaraplarımızı yudumluyorduk. Ufuktan bir yıldız doğrulmuştu, ıslıl ıslıl, apaydın.

“Kuzey Yıldızı güneyden yükselir mi?” diye sorunca kaptan gülümsemekle yetindi. O yıldızın yanı başında da bir hilal vardı. İncecikten, hem latif.

“Ne çok yakışır bunlar yan yana,” dedi kaptan. Bakakalmıştık gururla. Sonra büyü bozuldu. Onlar inişe geçtiler. Gecenin içinde kayboldular.

“Bilirsin, ekim başında acelecidir mehtap,” deyivermişti beni avuturcasına.

Ertesi günbatımını kumsalda karşıladık. Sırtımızı tersine dönmüş bir tekneye yasladık, çıplak ayaklarımızı kuma gömdük, yine yıldızı bekliyorduk. Adı Zühre’ymiş. Sevgililerin çobanıdır o, demişti köy balıkçısı. Pırıl pırıl yükseldi Zühre, hafif yana kaykılmış. Hilal de tırmandı arkasından fakat değişmiş. Şişmanlamış! Zühre yanına istemedi ayı, beğenmedi, bu kez ayrı durdular küs gibi.

“Eyvah,” dedim. “Şimdi ne olacak?” Ayrılıkları beni korkutuyordu. “Çocukluğumuzun bile öncesinde hep diz dizleyen ay ve yıldız, şimdi neden böyle koptular?”

Kaptan konu değiştirmek istercesine yanıma bıraktığım dergime uzandı. “K-i-t-a-p” diye başlığını okudu.

“Tersten okursan p-a-t-i-k,” diye güldü. Kelime içinde sözcük bulmaya bayılır ya:

“İki sesli harf bak neler doğuruyor: kit, tik, it, pik, pat, atik...”

Devamını getirmesine fırsat vermedim:

“Tamam patik işte. Ne var bunda? Çocuk kitabının önemini vurgulayan bir başlık. Çocuğu kitaba patik yanında alıştırmalıyız demek istiyor.”

Kocam benim ukalalıklarıma aldırmadan yeni sözcükler türetiyordu:

“At, kap...” Sonra birden sustu. Yanıma sokuldu. “Akşama gidelim mi K1Y1 Kafe’ye?” diye fısıldadı.

“Gitmeyelim, mehtap görmek istemiyorum.”

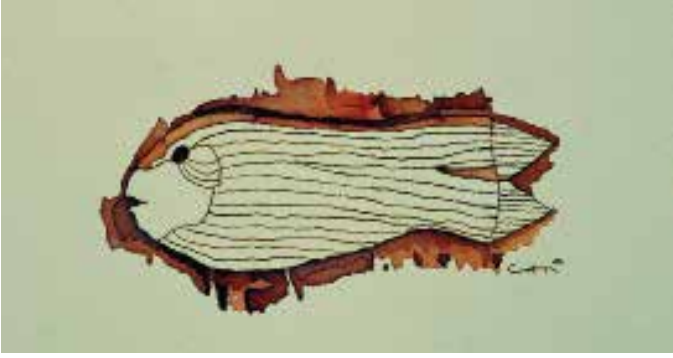
“Gel o zaman yarın gündüz gözüyle denize çıkalım.”

“Ama baksana tül bulutlar var, hava değişiyor.”

“Kaptanına güvenmiyor musun?”

Kaptan kaptan olalı şunun şurası beş yıl. Evvelcesinde masasında “Yük. Elek Müh.” yazan bir adam. Doğrusu çok da paralar kazandıydı. İyi okudu çünkü, burslu murlu en iyi kurumlarda. Öğrendiklerini hiç unutmaz. İş hayatına gelince bilmem kaç bilgisayarını orkestra şefi gibi yönetirdi. Ama akşam eve bir dönsün, gece yarısı bile olsa, hemen bahçesine. Nasıl desem, bahçesinde, çiçeğinde birisiydi. Körpe salatalar, beyaz kuşkonmazlar... Onları özenle hasat eder, öyle girerdi içeriye. Mutfağında yok yoktu. Yetiştirdikleriyle envai çeşit yemek pişirirdi arkadaşlarımıza. Bir tabağı bitiren ikinciyi almadan kalkmazdı soframızdan. Çiftçilik, ahçılık derken emeklilikte de kaptan oldu işte.

O sabah gün ışıırken ayaklanmıştık. Suyumuzu, erzağımızı tekneye yerleştirmemiz çok zamanımızı almamıştı. Kaptan dümene geçince küçük motorumuz abilerinin arasından sıyrıldı. Pruvasını liman çıkışına doğrulttu, ağır yolla ilerlerken, ani bir dümen hareketi ve ben sendeleyerek olduğum yere çöktüm!

Çipura, kâğıt üzerine mürekkep, 17x38 cm, 2002.

“Vay!” dedi kaptan kocam. Şaşkın bir halde bordardan denize sarkıyordu.

“Vay, vay!” diye tekrarladı heyecanla. “Şu işe bak!”

Suda beyaz bir balık karnı gördüm. Hayvan can havliyle yüzüstü döndü ve hemen sonra daldı.

“Kan gördüm galiba, sağında zıpkın yarası var,” diye seslendim.

Az sonra aynı balık hızla tekrar su yüzüne tırmandı ama bir kez daha ters dönmek zorunda kaldı.

“Ya çipura ya da sinarit,” dedi benimki.

“Keşke bir kepçemiz olaydı...”

Kaptan tekneye hızlıca bir tur attırdı, dönüşünü tamamlayınca tornistan vurup balığın tam yanına yaklaştı. Yerinden fırladığı gibi arkaya koştu ve kış platformunun üzerine yüzüstü uzanarak üst gövdesinin ileri bir hamlesiyle balığın galsamasının (solungaç) altına parmaklarını kanca gibi geçirdi! O esnada dümen boşta! Esintiyle, çevremizi saran baba yatların demirlerine ve tonoz iplerine epeyce yaklaşmışız! İğneli fıçıdaız sanki ama bizim dümen boşta çünkü kaptan balıkçı olmuş, miçosu ise elindeki poşetin ağzını açmış, balık bekliyor. Gerçi göz açıp

kapayana dek balığı torbama attığı gibi dümeni kavradı kaptan. Çevik mi çevik! Sanırsın otuzlarında bir delikanlı.

Elimdeki poşeti şöyle bir tarttım.

“Bu hayvan rahat iki kilo var,” dedim. Balık poşetin içinde kıpır kıpır. Elime alarak gövdesini inceledim ama zıpkın izini bulamadım. Eti çok diri. Bembeyaz karnı var. Sırtı gümüş karası, başına doğru iyice koyuluyor. Yanaklar sarı ve kırmızı lekelenmiş. Kırmızı beneklere aldanıp yaralı sanmışım. Çipuranın makbulüne alyanak dendiğini sonradan öğrendim.

“Zaten çipura zıpkın avına gelmez ki,” dedi kaptan.

“Ama baygındı balık, karnı yukarıya dönmüştü.”

“Pareketeden kaçmış olmalı. Hızla çektilerse vurgun yemiştir.”

“Yok artık, daha neler! Balık bu, hiç vurgun yer mi?”

Karşı koymak boşunaydı. Kaptan kendine göre bir hayat hikâyesi yakıştırmıştı balığımızı.

Liman çıkışına yaklaştık, “Oradaki çocuklara verelim mi balığı?” diye sordu.

“O senin kısmetin, akşama pişirirsin.”

Akşam soframızı düşündükçe sabahtan buzdolabına koyduğum beyazı yudumlar gibi oluyordum. Izgarada çipura, bir de çoban salata, oh... Denizde kum, bizde keyif..

İskeledeki üç palamarcı motorumuza bakıyordu.

“Hadi çocuklar, bir iyilik ediverin. Şu balığımızı buza yatırırsınlar, saat beş gibi döner, alırız,” dedi benimki.

Balığı görünce gençler heyecanlandı.

“Nasıl yakaladın, abi?”

“Çıplak elle çok kefal avladım ama deniz çipurası ilk kez.”

“Afiyet olsun abi, bugün kısmetini deniz vermiş,” diyerek gülüşüler.

Anladık üç harflinin niyetini! Bizi meyhaneye gönderecek, kendi bizim eve yerleşecek. Yersiz yurtsuz bir cinmiş demek ki... Evet, evet, on gün aç acına boşuna beklemedi selvinin tepesinde. Ezimizi istiyor! Bulacak bir dam, yatacak altında, sonra suret değiştirecek. Bir bakarsın adam, belki kadın, belki de kara kedi...

Can Göknil, yalnızca ülkemizin önemli ressamlarından biri değil, aynı zamanda çocuklar ve büyükler için öyküler yazan bir öykücü. *Göz ve Söz* de onun ikinci öykü kitabı. Göknil, sözle gözün birbirinden ayıramayacağı, gözün gördüğünün de insanın ve dünyanın "sözü" sayılması gerektiği anlayışından yola çıkıyor. Öykülerini denizden, topraktan, ağaçlardan ve bu doğanın içinde yaşayan insandan getiriyor. Tüm toplumsal sorunlara sükunetle yaklaşan, barışçıl, sessiz ama geleceğe umutla bakan bir dünya aydınının kaleminden çıkıyor bu satırlar.

